

4. Голов С. Ф. Бухгалтерський облік та фінансова звітність за міжнародними стандартами : практичний посібник / С. Ф. Голов, В. М. Костюченко. – К. :Лібра, 2004. – 880 с.
5. Кондрашова Т. Міжнародні та національні стандарти бухгалтерського обліку: порівняльна характеристика / Т. Кондрашова, О. Соболева // Економіка. – К., - 2009. - № 4. – с.16-20.
6. Ловінська Л. Г. Бухгалтерський облік – інформаційне підґрунтя євроінтеграційних процесів в Україні / Л. Г. Ловінська / Економіка и управление. – К.: 2009. - № 1. –с. 23-28.
7. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку 2000 / Пер. з англ. за ред. С. Ф. Голова. – К. : ФПБАУ, 2000. – 1820 с.
8. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 “Запаси” [Мінфін]: Положення від 20.10.1999 р. № 246.
9. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 “Витрати” [Мінфін]: Положення від 31.12.1999 р. № 318.

Скоробогатова Н.Є.

УДК 339.942

ПЕРСПЕКТИВИ УЧАСТІ УКРАЇНИ У СВІТОВИХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ОБ'ЄДНАННЯХ

***Анотація.** У статті досліджено сутність поняття «інтеграційне об'єднання», проаналізовано основні етапи та види інтеграційних процесів; окреслено основні напрями інтеграції України; визначено переваги та недоліки участі України в існуючих інтеграційних об'єднаннях: СНД, ОЧЭС, ГУАМ, ЄС, СОТ; проаналізовано результати співпраці України з ЄС та СНД; надано пропозиції щодо оптимізації участі України в інтеграційних об'єднаннях.*

***Ключові слова:** інтеграція, інтеграційне об'єднання, Європейський союз, Співдружність незалежних держав.*

***Анотация.** В статье исследована сущность понятия «интеграционное объединение»; проанализированы основные этапы и виды интеграционных процессов; изложены основные направления интеграции Украины; определены преимущества и недостатки участия Украины в существующих интеграционных объединениях: СНГ, ОЧЭС, ГУАМ, ЕС, ВТО; проанализированы результаты сотрудничества Украины с ЕС и СНГ; даны предложения по оптимизации участия Украины в интеграционных объединениях.*

***Ключевые слова:** интеграция, интеграционное объединение, Европейский союз, Содружество независимых государств.*

***Summary.** Integration affect the strengthening of cooperation between the two countries, regulation of global economic systems, improving the standard of living, ensuring good neighborly relations and security. Depending on the degree of integration is divided into four levels, depending on the development and integration - six. The highest degree of integration - the creation of an economic and monetary union.*

Integration associations can be interpreted as the organizational structure, which coincide combined national interests. This structure combines two or more entities which operate on the basis of international agreements and standards have the same or a similar level of economic development and cooperate in order to ensure the development of each of the entities that make up its membership.

The main areas iintehratsiyi Ukraine are: EU, CIS, BSEC, GUAM, NATO, WTO.

The analysis of the foreign policy of Ukraine it is clear that the integration of two vectors: the post-Soviet and European.

The most appropriate areas in the integration processes are the following: trade-economic, scientific-technical, cultural and political. It makes sense to study the effectiveness of cooperation between Ukraine and the two integration units - the CIS and the EU, as the structure of foreign trade with the countries of these organizations account for about 65% of foreign trade. The nature of these trade integration association is raw nature, not quite a positive effect on the economy of Ukraine as a result of it focuses less on the technological activities. Dynamics of the trade balance of Ukraine with the EU and the CIS leads to the conclusion that the most effective is the trade with CIS countries. Thus, the integration of Ukraine in this direction is feasible and promising.

***Keywords:** integration, integration association, the European Union, the Commonwealth of Independent States.*

На сьогодні одним із пріоритетних процесів, що відбуваються в світовому господарстві, є інтенсифікація інтеграції. Інтеграційні процеси впливають на посилення співпраці між країнами, регулювання світових економічних систем, покращення соціальних стандартів життя, забезпечення добросусідських відносин та безпеки країн. Процес інтеграції України до світових об'єднань є одним із важливих пунктів національної стратегії розвитку, в якій визначаються інтеграційні вектори – європейський та євразійський.

Оцінка конкурентоспроможності національної економіки та готовності її до всеохоплюючої інтеграції говорить про те, що Україна ще недостатньо готова для інтеграції та виступає в цьому відношенні не надто привабливим партнером. Для забезпечення розвитку інтеграційних процесів в Україні та якнайшвидшого членства в ЄС проводить ряд заходів по гармонізації законодавства, врегулюванні виборчого права, реформуванні базових секторів економіки, налагоджуванні тісного співробітництва з розвиненими країнами світу, перейманню їхнього досвіду тощо. Подальша реалізація зазначених заходів в подальшому призведе до створення сприятливого іміджу України в світі та розширення інтеграційних меж.

Дослідженням питання сутності, видів та етапів інтеграції, аналізу та оцінки інтеграційних процесів в світовій економіці займалися такі вітчизняні та зарубіжні вчені як: Овчаренко Н. Е., Авдокушин Е. Ф.,

Поршнев А. Г., Румянцева З. П., Саломатина Н. А., Лазебник Л. Л., Киреев А. П., Солонінко К. С., Лук'яненко Д. Г., Пуцентейло П. Р., Мокій А. І. Федоришин Н. Ю., Дахно І. І., Козак Ю. Г., Ковалевський В. В., Храмов В. О., Бовірук Ю. А., Євдокімов Ф. І., тощо. Однак, подальшого дослідження потребує питання визначення ефективності інтеграційного процесу та створення ефективної моделі інтеграції України в світовий економічний простір.

Метою дослідження є теоретичне визначення сутності інтеграції, аналіз методичних засад оцінки ефективності від процесу інтеграції та оцінка перспектив участі України в інтеграційних об'єднаннях. Задля досягнення поставленої мети в ході дослідження було поставлено та вирішено такі завдання: здійснити критичний аналіз основних видів та етапів інтеграційних процесів; оцінити доцільність створення інтеграційних об'єднань та ефективність їх функціонування; визначити перспективи участі України у світових інтеграційних об'єднаннях.

Інтеграція має різні рівні свого розвитку. На початковому рівні це стосується підприємств та організацій, тобто відповідно виробників матеріальних благ. Тут виникають безпосередньо інтеграційні зв'язки, які ведуть до взаємодоповнення, взаємопідтримки та структурної перебудови національних економік. На другому рівні починають взаємодіяти між собою держави, на третьому – кооперація діяльності між партіями, організаціями, різними соціальними групами тощо. Четвертий рівень являє собою власне створення інтеграційних угруповань, з характерними для них рисами, особливостями. Якщо розглядати останній рівень розвитку інтеграції, тобто створення інтеграційного угруповання, то тут виділяють шість етапів щодо їх еволюції. Ці етапи прийнято поділяти на торгівельну та виробничу інтеграцію.

Досить високим є етап створення економічного союзу, де відбувається практично повна інтеграція, що відбивається в проведенні єдиної економічної, політики та гармонізації економічної сфери діяльності країн-учасниць. На цьому етапі відбувається об'єднання національних економік.

Отже, інтеграційні процеси, що відбуваються у світі відіграють досить велику роль у процесі забезпечення економічного зростання країн, налагоджування взаємовідносин, проведення спільної зовнішньоекономічної діяльності, розширення ринків збуту національної продукції, розвитку НТП, створення ефективної світової економічної системи тощо. Саме тому кожна країна повинна прагнути до інтеграції, особливо якщо ця країна є малорозвиненою.

На основі проведеного дослідження сутності поняття «інтеграція», інтеграційне об'єднання можна трактувати як організаційну структуру, де співпадають, поєднуються національні інтереси країн, яка об'єднує двоє і більше суб'єктів, що діють на основі міжнародного договору та норм, мають однаковий або схожий рівень економічного розвитку та співпрацюють з метою забезпечення розвитку кожного із суб'єктів, що входять до її складу. Здебільшого суб'єктами інтеграційних об'єднань виступають держави, оскільки вони мають власне майно, засоби виробництва, керуючий орган, налагоджені відносини з іншими країнами, законодавчу та правову базу тощо.

Найбільша кількість інтеграційних об'єднань на сьогодні припадає на інтеграційні об'єднання регіонального типу. Всього інтеграційних об'єднань в світі налічується від 200 до 300, а за підрахунками ЮНКТАД саме регіональних - 28: в Африці – 10, в Америці – 9, в Азії – 5, в Європі – 3 та Океанії – 1 [1]. Так, найбільшими світовими інтеграційними об'єднаннями регіонального типу є: ЄС, НАФТА, АСЕАН, МЕРКОСУР, АТЕС, СНД, ОЧЕС тощо.

Україна в процесі здійснення своїх інтеграційних дій має різні вектори та направленості національної зовнішньоекономічної політики країни (рис.1). Однак, країна повинна виробити певний ефективний механізм співпраці із світовими інтеграційними утвореннями та чітко дотримуватись обраної стратегії.

Рис. 1. Напрями інтеграції України

Участь України у складі СНД має ряд передумов, основними з яких є географічна близькість, культурна спільність, налагодження торговельно-економічні зв'язки, правова база, взаємозалежність економік, історична спорідненість, схожість кола економічних проблем тощо. Таким чином, в Україні виникає об'єктивна необхідність співпраці з країнами-учасниками СНД та ефективність такого співробітництва. Україна бере участь практично у всіх органах СНД: Рада Глав держав СНД, Рада голів урядів, Міжпарламентська Асамблея СНД тощо.

Якісно новим етапом інтеграційних процесів в рамках СНД стало створення Зони вільної торгівлі у 2011 році, що відкриває нові можливості для її країн, особливо в напрямку зміцнення зовнішньоторговельних відносин.

Іншим інтеграційним об'єднанням цього типу є ОЧЕС, участь України (член від 25.06.1992р.) в якому обумовлена транзитним фактором. Так, з одного боку в Україні є плани щодо регіонального лідерства, а з іншої сторони – курс на європейську інтеграцію, де в реалізації цих двох цілей може допомогти співпраця з ОЧЕС. Це інтеграційне об'єднання можна розглядати для України як один із механізмів взаємодії державних та підприємницьких інститутів, який покликаний забезпечувати входження до економічного та політико-правового простору європейського континенту.

Чорноморський регіон привертає до себе увагу досить великого кола країн, оскільки він має сполучення із Балтійським і каспійським регіонами. Така ситуація зумовлена не лише сприятливим географічним, політичним, економічним та іншими чинниками, але й перевага від участі її країн-членів, Болгарії та Румунії в НАТО та ЄС. Активна позиція учасниць ОЧЕС щодо європейського співробітництва, призвела до отримання статусу спостерігача Європейською Комісією в ОЧЕС у 2007 році. Проте поряд з цим, країни-учасниці не мають вагомих результатів співробітництва та взаємодії у регіональному розрізі з ЄС.

Співпраця України та ГУАМ є найбільш прогресивною, оскільки вона є універсальною організацією, яка працює в рамках Чорноморського регіону в сфері кооперації та інтеграції. У зовнішньополітичній та економічній діяльності України співробітництво з ГУАМ є пріоритетним та стратегічним. Це інтеграційне об'єднання в порівнянні з іншими пострадянськими аналогами має позитивні результати не тільки в дипломатичній сфері, а й у практичній.

Таким чином, проведений аналіз зовнішньої політики України дає підстави говорити про два вектори інтеграції: пострадянський та європейський. У таблиці 1 наведено основні переваги та недоліки від вже існуючого або можливого членства України у найбільших інтеграційних об'єднаннях.

Таблиця 1. Основні переваги та недоліки від членства України в світових інтеграційних об'єднаннях

Переваги	Недоліки
СНД	
підтримка добросусідських відносин з пострадянськими країнами; уникнення конфлікту між опозиційними тaboraми регіонів України; участь в економічних процесах СНД, в яких Україна зацікавлена; можливість різновекторних зв'язків, що не суперечать національним інтересам країн-учасниць; поступове усунення митних бар'єрів при здійсненні зовнішньої торгівлі; створення спільного економічного простору, оскільки у експортно-імпорتنних операціях України СНД займає левову частку (38% та 45% відповідно на 2011 рік) тощо	прагнення Росією здійснення всебічного контролю за всіма сферами діяльності країн-учасниць СНД як в межах об'єднання, так і поза ним; відносно не високий рівень економічного розвитку країн-учасниць СНД; недостатній рівень захищеності ринку та прав національних виробників; конкуренція з продукцією розвинених країн; незбалансованість роботи головних органів об'єднання, що призводить до непослідовності програм розвитку тощо; входження України до СОТ накладає певні обмеження на торговельно-економічне співробітництво в межах СНД; великі членські внески біля одного мільйона доларів [2]
ОЧЕС	
сполучення із Балтійським і каспійським регіонами; активна позиція учасниць ОЧЕС щодо європейського співробітництва насамперед; можливість забезпечення національної безпеки України в регіоні; можливість вирішення власних енергетичних проблем; збільшення об'ємів зовнішньої торгівлі та вихід на ринки Близького Сходу через транспортні коридори ОЧЕС; участь у широкомасштабних проектах ОЧЕС [3]	об'єднання пов'язує між собою країни з різними ступенем економічного розвитку, де навіть кооперація та взаємодія всередині ОЧЕС не можуть подолати кризові явища в національних економіках; політична складова, де навіть в країнах цього регіону можна спостерігати протиріччя; нерозвиненість політичних та демократичних інститутів, низький ступінь реформованості економіки та неоднозначна специфіка регіону тощо
ГУАМ	
свобода дій та відсутність домінуючої Росії в усіх сферах діяльності на пострадянському просторі; можливість спільно з країнами-учасницями вирішувати економічні проблеми; покращення політичної ситуації в країнах та в загальному створення альтернативного об'єднання від СНД; можливість налагодити стосунки із Азербайджаном, Грузією та Молдовою, т.д.	недоцільності участі України в ГУАМ, оскільки його країни-члени є учасниками і ОЧЕС; низький рівень економічного розвитку країн; мала доля здійснених реальних проектів; прогнози ГУАМ діяльності говорять про те, що організація може перестати існувати як така до 2015 року, оскільки в країн-учасниць та третій сторін, зокрема США, знижується зацікавленість до її роботи [4]
ЄС	
демократична перебудова; розвиток гуманітарної сфери; забезпечення високого рівня життя населення, високий рівень соціальних стандартів; ефективна екологічна система; безпека праці та підвищення рівня заробітної плати;	демократична перебудова; розвиток гуманітарної сфери; забезпечення високого рівня життя населення, високий рівень соціальних стандартів; ефективна екологічна система; безпека праці та підвищення рівня заробітної плати;
Переваги	
Недоліки	
ЄС	
зростання продуктивності виробництва; уникнення дефіциту бюджету або ж скорочення його обсягів до мінімальних; єдиний економічний простір; досягнення позитивного сальдо платіжного балансу; розширення ринку збуту товарів та послуг національного виробництва; можливість використання регіональних фондів ЄС для підвищення економічного рівня розвитку країни в цілому тощо.	можливе втягнення України в цивілізаційні конфлікти між мусульманськими країнами та Заходом; втрата свого суверенітету; погіршення відносин з країнами СНД; складнощів при переході на європейські ціни; можливість переміщення до України шкідливих виробництв; погіршення візового режиму із сусідніми країнами; проблеми незаконної міграції та відтоку кваліфікованих кадрів; посилення демографічного спаду; знищення межі між культурою України та іншими культурами країн-членів ЄС; зменшення рівня духовності тощо [5].
СОТ	
доступ до розвинених ринків українських товарів; закріплення стабільності в країні, тобто забезпечення миру та безпеки, врегулювання міжнародних конфліктів, вирішення торгових суперечок тощо; підвищення рівня доходу населення та рівня життя, наслідком чого є зростання зайнятості; використання механізму ведення міжнародної торгівлі; ефективна боротьба з корупцією, яку контролює система міжнародних правил та норм тощо [6].	поступове втрачання суверенітету та домінування СОТ у всіх сферах діяльності країни; посилення диспропорцій у соціальній структурі населення; зацікавленість СОТ лише в комерційній вигоді, а не у вирішенні соціально-економічних проблем її країн-членів; нівелювання пріоритетності інтересів захисту навколишнього середовища, охорони здоров'я тощо; принцип недемократичності СОТ, оскільки її політика покликана забезпечувати нормальні умови торгівлі розвинених країн та їх ТНК тощо.

При аналізі співпраці України із світовими інтеграційними об'єднаннями слід визначити її сфери, які найбільш повно та точно опишуть ступінь співробітництва між ними. Таким чином, найприйнятнішими сферами в цьому випадку виступають: торговельно-економічна, науково-технічна, культурно-гуманітарна та політична. Доцільним є дослідження ефективності співпраці України з двома інтеграційні блоками – СНД та ЄС, оскільки в структурі зовнішньої торгівлі саме на країни цих об'єднань припадає близько 65% від зовнішньоторговельного обороту щорічно (рис.2).

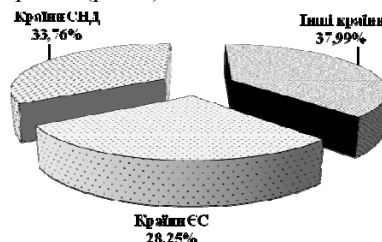

Рис. 2. Зовнішня торгівля України в географічному розрізі за 2012 рік [7]

Україна проводить більше торговельних операцій з країнами СНД (33,76%), оскільки з цими країнами вона має більш налагоджені відносини, спільне історичне минуле, схожий рівень економічного розвитку тощо. На країни ЄС також припадає досить значна доля зовнішньоторговельного обороту України у розмірі 28,25%. Така ситуація пов'язана із стратегічними планами України по входженню її в єдиний економічний простір ЄС.

В результаті проведеного аналізу торговельно-економічного співробітництва України з країнами СНД та ЄС виявлено, що воно є досить плідним та взаємним. Характер торгівлі ж з країнами СНД, як і з країнами ЄС носить сировинний характер, що не досить позитивно впливає на розвиток економіки України, оскільки вона в результаті цього орієнтується на менш технологічні види діяльності. Динаміка торговельного сальдо України з ЄС та СНД наводить на висновки, що найбільш ефективною є торгівля з країнами СНД. За період 2004-2012 роки в зовнішній торгівлі України та СНД спостерігається від'ємне сальдо, проте така ситуація є в деякій мірі стабільною. Проте світова економічна криза у 2008 році мало вплинула на обсяги експорту до країн СНД, оскільки торговельне сальдо впало лише до 6,5 млрд. дол. США.

Таким чином, в результаті проведеного аналізу співробітництва України з СНД та ЄС було виявлено, що Україна має налагоджені стосунки з обома інтеграційними об'єднаннями. Аналіз зовнішньої торгівлі показав, що Україна досить активно співпрацює як з СНД, так і з ЄС. В галузевому та товарному розрізах переважають товари мінерально-сировинної бази та продукція машинобудування. В інших сферах взаємодії Україна робить поступові кроки щодо інтеграції з СНД (найбільше досягнення – Зона вільної торгівлі від 18.10.2011) та входження до складу ЄС (Рамкові угоди ЄС, ініціатива «Східне партнерство», «Стратегія ЄС щодо України на період 2007– 2013 рр.»).

Джерела та література:

1. UNCTAD Handbook of Statistics 2011 [Електронний ресурс] / United Nations. New York and Geneva. – 2011. – 470 с. – Режим доступу : http://www.unctad.org/en/Docs/tdstat36_en.pdf
2. Клименко І. В. Україна в інтеграційних процесах на пострадянському просторі : моделювання альтернатив / І. В. Клименко, Ю. М. Харазішвілі, О. М. Шаров. – К. : НІСД, 2013. – 68 с.
3. Максименко І. Стратегія участі України в ОЧЕС [Електронний ресурс] / І. Максименко. – Режим доступу : http://old.niss.gov.ua/book/Odesfilya/st_max.htm
4. Кухалейшвілі Г. Р. Україна і ГУАМ: Напрямки співробітництва [Електронний ресурс] / Г.Р. Кухалейшвілі. – Режим доступу : http://dipcorpus-info.at.ua/news/kukhalejshvili_g_r_ukrajina_i_guam_naprijamki_spivrobotnictva/2011-08-11-118.
5. Осадча Н. В. Характеристика процесу інтеграції України до Європейського Союзу (ЄС) / Н. В. Осадча // Економічний вісник Донбасу : науковий журнал. – 2011. – № 3 (25). – С. 71 - 81.
6. Заярна Н. М. Членство України у Світовій організації торгівлі: переваги та недоліки / Н. М. Заярна, С. М. Олексин // Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України. – 2011. – Вип. 21.18. – С. 187-192.
7. Офіційний сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://ukrstat.gov.ua/>